

D E N Í K.

K šedesátým narozeninám prof. Lamberta.

S prof. Lambertem seznámil jsem se nedlouho po převratu. Francouzské sympathie k slovanským přátelům přivedly celý zástup francouzských profesorů z Paříže, Štrasburku a Lyonu na sjezd polských právníků v Poznani. Francouzům se tehda snadno cestovalo. Frank stál vysoko. Při svém návratu stavěli se francouzští právníci v Praze. Prof. Funk jako děkan právnické fakulty uspořádal pro ně recepci, která druhého dne měla ještě pokračování v Novákovské umělecké galerii v Karlíně. Středem recepcí byl prof. Lambert a děkan štrasburské právnické fakulty Beudant. S temperamentem, který nalézáme jen u Francouzů, začali organisovati vědecké styky s námi. Narýsován plán naší propagační činnosti. Navázané styky více ne-utuchly. Z nich vyšly mnohé návštěvy profesorů francouzských. Z nich, poslán Lambertem, přišel k nám Légal a pobyv v Praze několik měsíců, stal se jakýmsi naším právnickým konsulem vědeckým. Činně sůčastnil se i našeho loňského právnického sjezdu a v »Société de la législation comparée« podal o něm podrobnou zprávu. Jej vidíme jako stálého zpravodaje našeho zákonodárství v ročence této společnosti. Ze styků těchto povstaly naše francouzské propagační časopisy a jistě také francouzský text ročenky brněnské právnické fakulty. Loňský mezinárodní sjezd leteckého práva v Lyoně oživil zase mé styky s prof. Lambertem. Jako profesor srovnávacího práva má prof. Lambert obzvláštní zájem pro práva různých národů. Tento zájem rozpíná se do rasy anglosaské v Anglii a Americe, jde k národům východním a dnes jde také k nám.

V posledním čísle pařížského časopisu »Bulletin de la société de la législation comparée« vyšlo jeho skorem dvouarchové pojednání o právnickém životě v Československu. (Les publications tchécoslovaques de liaisons scientifiques internationales.) Je to resumé legislativních prací naší republiky za léta 1920/25, referát o krásné propagační knize, kterou vydala Královská společnost nauk společně s Českou akademií (Revue de travaux scientifiques). Zde je také zpráva o osnově našeho občanského zákoníka, kterou seznal Lambert z jejího německého překladu, a také o našem »Bulletinu de droit tchécoslovaque«. Svoboda, které se dostalo národům střední Evropy, praví Lambert, široce rozvinula vědu i literaturu právnickou. Komparatista jako on, musí s ní počítati, třeba by se jeho úkol tím ztěžoval a komplikoval. Lambert se ho však neleká a touží do rychlejší

publikace »Revue de travaux scientifiques«. První její svazek, ač je datován 1924 a jeho došel teprve v říjnu 1925, objímá pouze práce za léta 1918—1919. Publikace tato obsahuje zprávy nejen o pracích právnických, nýbrž i historických a filosofických. Všechny těší se pozornosti Lambertově. Lze zde vedle Masaryka, Beneše, Foustky a Chalupného čísti jména historiků Dobnera, Palackého, Tomka, Gindelyho, Kalouska, Golla, Denise, Pekaře, Novotného, Šusty, Krofty, Vacka, Stloukala. Setkáváme se tu s našimi národohospodáři a právníky. V dopise, který mi Lambert psal, stěžoval si, že tiskárny francouzské nemají typů, aby bezvadně vytiskly slovo na př. »Krčmář«. Sliboval však, že se tu postará o nápravu.

Bylo by vděčno sledovati tu Lamberta v jeho postřehu, ale vedlo by nás to příliš daleko. Obmezím se pouze na několik myšlenek, které vyslovil ku pokusům naší civilní kodifikace. Lambertovi nezůstal stajen pravý stav dnešního našeho občanského práva. V historických zemích platí občanský zákoník rakouský, na Slovensku právní obyčej, vydaný stále novým vlivům, také přechází platnost i zákoníka rakouského. Mohlo se proto naší vládě zdáti nejjistější methodou, rozšíří-li platnost občanského zákoníka rakouského na všechny země republiky československé. Třeba jej však zmodernisovati, přizpůsobiti potřebám nového státu a učiniti jej také přijatelným národům, kteří dosavad užívají práva uherského. Lambertovi neušlo, že z pěti komitétů, které pracovaly na osnově občanského zákoníka, postupoval každý svou vlastní methodou. Tato divergenze jest i v průvodní zprávě znatelná. Čeká, že vše srovná a zhladí superrevise. Ale již ve své formě prozatímní a nedokončené jeví se osnova jako zákonodárny dokument vysoce zajímavý. Byl připraven pro národy, které po staletí vyvíjely se uprostřed práv německých. Jejich právníci pilně na něm budovali, aby jej připravili ku dnešní výši. Srovná-li se provedené dílo se zákoníkem německým, budou se v něm moci rozlišiti věci, které vyšly ze zkušenosti národů střední Evropy a které jsou dílem vědecké mody nebo právníckého pedantismu. Ač osnova trvá v opatrném traditionalismu na rámci starého zákoníka rakouského, v mnohých směrech jeví snahu po značném modernismu. V starém traditionalismu jdou první články o výkladu a pramenech práva. Všechnen právní vývoj se zde zapovídá, ač zkušenost rakouská, německá a francouzská ukázala chimerický charakter takové záповědi. Naproti tomu s mnohým realismem a plným porozuměním pro věc textovány jsou články o soukromém právu mezinárodním.

Z těchto ukázek zřejmo, že jsme v Lambertovi našli přítele, který se zájmem jako dobrý a laskavý kritik chce si všimati otázek, které zaměstnávají naši právnickou mysl. Prof. Lambert slaví v měsíci květnu své šedesáté narozeniny. Blahopřejeme mu k jeho vykonané práci a těšíme se z jejího budoucího zdaru na linii, kterou již šel, a také na linii ku československému právníctví.

Při metě životní, kterou značí v životě člověka 60 let, třeba vzpomenouti jeho vykonaného díla. Eduard Lambert narodil se 22. května 1866 v Mayenne. Na pařížské právnické fakultě stal se r. 1893 doktorem práv. Téhož roku uveřejnil »Contrat en faveur du tiers«. Sleduje v něm historický vývoj institucí, které povstaly v právu francouzském po vydání zákoníku Napoleonova. Pomohla tomu široká teorie, kterého došly ve svém vývoji stipulace pro třetího. Byla to jedna z prvních prací, které se zabývaly soustavným teoretickým studiem. Roku 1895 dostalo se Lambertovi práva čisti na pařížské universitě. Téhož roku vydal spis »De l'exhérédation et de legs au profit d'héritiers présomptifs«. Dílu tomu dostalo se ceny právnické fakulty pařížské a toulouské. Líčí v něm proměnu, kterou se podařilo pravovědě provést v testamentární sukcesi, když ji navázala na vývoj starého práva domácího. R. 1896 vyšel Lambert první z konkursu na právnickou profesuru a byl poslán na právnickou fakultu v Lyonu. Zde přednášel zprvu o všeobecné právní historii a později o srovnávací pravovědě. Roku 1900 uveřejnil v »Revue internationale de l'enseignement« článek »Une réforme nécessaire des études de droit civil«. Ukazuje v něm na význam srovnávací pravovědy, odkrývající společný základ různých práv národních. Článek tento vyšel v rozšířeném zpracování ve zprávách kongresu du droit comparé v Paříži r. 1900. R. 1901 publikoval »La tradition romaine sur la succession des formes du testaments devant l'histoire comparative«. Dílo toto bylo přeloženo také do španělštiny. Ukázal v něm na srovnávacím podkladě, že formy práv klasických nejsou formy primérní. Dílo toto zahajuje sérii polemických studií, které směřují proti škole Mommsenově. R. 1903 vydává Lambert své veliké dílo »La fonction du droit civil comparé«. Probírá v něm civilistické metody ve Francii a v cizině, teorii práva obyčejového u různých národů a přichází pak ku metodě politiky občanské. R. 1902 jde jeho útok proti dvěma pilířům orthodoxie Mommsenovské, charakteru zákona XII tabulí a tradičnímu datu jeho vzniku, studií »La Question de l'authenticité des XII tables et les Annales Maximi«. Z dokladů

filologických, kritiky římské tradice a ze srovnání různých práv vychází v »Mélanges Appleton« nová studie »L'histoire traditionnelle des XII tables et les critères d'authenticité des traditions en usage dans l'école de Mommsen« a »Le problème de l'origine des XII tables. Quelques contributions empruntées à l'histoire comparative et à la psychologie des peuples«. Jeho stanovisko přijímá z romanistů italských Pais a německých Kohler a Lenel. R. 1906 je Lambert povolán, aby řídil právnickou khediviální školu v Kairu. Jeho pozornost obrací se odtud ku právnickým a hospodářským problémům národů východních. R. 1907 vrací se do Lyonu asi s 60 egyptskými studenty a zakládá v Lyoně seminář východních studií právnických a sociálních. Jeho práce neutuchává. Mimo jiné vychází jeho dílo »Les inégalités de classe en matière d'électorat politique«. Ale jeho činnost připoutává se k řízení prací semináře studií východních, k nimž vesměs píše své úvody. Válka zastavila další publikace a také válečné pohromy rodinné těžce dolehly na Lamberta. R. 1919 vrací se zase ku své produktivní činnosti. Vydává »L'enseignement du droit comparé. La coopération du rapprochement entre la jurisprudence française et la jurisprudence angloaméricaine«. Autor poukazuje na společné pole a společnou metodu, kterou může se v obchodních kapitolách právních bráti kultura anglosaská a kultura, vyšlá z práva římského. R. 1921 vychází od Lamberta »Le gouvernement des juges et la lutte contre la législation sociale aux États-Unis«. Ukazuje v něm na překážky, které klade vývoji dělnického a sociálního zákonodárství soudnictví americké, kontrolující ústavnost zákonů. V letech 1921 až 1924 vychází od Lamberta celá řada studií. Z nich třeba zvlášť vytknouti: »La défense contre la spéculation illicite par la publicité et le contrôle administratif«, Lambert zřídil při právnické fakultě lyonské »L'institut de droit comparé«. Vydává při něm dvě řady publikací: »Bibliothèque«, které vyšlo již 13 svazků, a »La collection internationale des juristes populaires«. V první řadě vyšly také »Les codes de la république russe des Soviets«. Kromě toho počaly pod jeho řízením zase vycházeti »Les travaux du séminaire orientale des études juridiques et sociales«. Styky jeho s českými právníky přinesou jistě také mnohou publikaci z českého práva.

Dr. M. Stieber.

Promulgace zákonů. V poslední době se u nás píše o promulgaci. Bude snad zajímavé upozornění, že o promulgaci psal u nás již před 10 lety dr. Egon Zeis ve Správním Obzoru, roč. VIII., pak ve zvláštním otisku: O publikaci zemských zá-